

Eugeniusz KIERYCH

Aspiceratidae (Hym., Cynipoidea) Polski wraz z opisem nowego gatunku

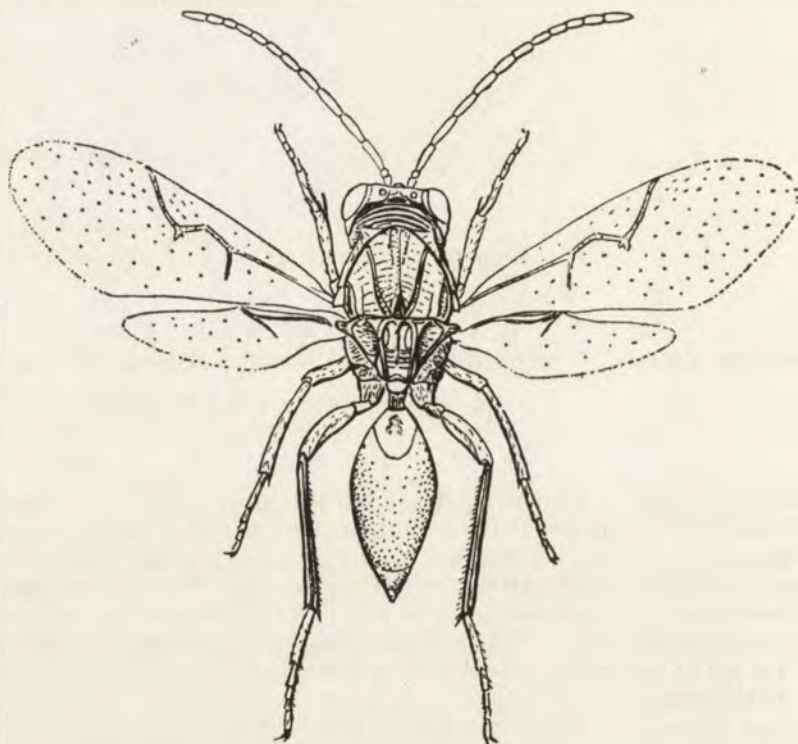
[Z 8 rysunkami]

Abstract. The general information about *Aspiceratidae* is given. Keys to the genera *Aspicera* DAHLBOM, *Omalaspis* GIRAUD and *Callaspidia* DALHLBOM, as well as to the species: *Aspicera scutellata* (VILLERS), *Aspicera tenuispina* KIEFFER, *Omalaspis niger* (HARTIG), *Omalaspis convexus*, sp. n. and *Callaspidia dufouri* GIRAUD are provided. The species: *Aspicera tenuispina*, *Omalaspis niger* and *Omalaspis convexus* are new to the Polish fauna; *Omalaspis convexus*, sp. n., is new to science, too. The localities of occurrence of the mentioned species are inserted in the list of the species. Description of *Omalaspis convexus*, sp. n., is given in the summary. With 8 figures.

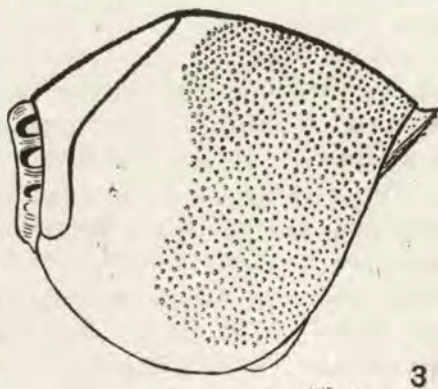
Jedną z rodzin *Cynipoidea* reprezentowanych w naszej faunie krajowej są tarczogrotkowate (*Aspiceratidae*). Należą do niej gatunki o stosunkowo dużych rozmiarach ciała osobników, dochodzących do około 5 mm długości. Tarczogrotkowate sylwetką ciała (rys. 1) podobne są do zoofagicznych galasówek z rodziny *Figitidae*. Dają się jednak łatwo odróżnić dzięki swej masywnej i ciężkiej budowie, urozmaiconemu i bogatemu urzeźbieniu powierzchni głowy i tułowia, a przede wszystkim na podstawie swoistego kształtu tergitu II odwłoka. Tergit ten jest niewielkich rozmiarów i trójpłatowy. Płat grzbietowy jest stosunkowo wąski i wydłużony, widziany od strony grzbietowej kształtem przypomina język (rys. 2). Tergit II oglądany z boku przypomina siodło (rys. 3) i stąd w pewnych opracowaniach nazywany jest tergitem siodłowym, w innych zaś okreśłany jest jako tergit jęczyczkowy.

Ranga jednostki systematycznej tarczogrotkowatych nie jest dotychczas ustalona. Jedni specjaliści uważają, że stanowią one podrodzinę w rodzinie *Figitidae* (DALLA TORRE i KIEFFER 1910, WELD 1952, IONESCU 1969, QUINLAN 1979), inni zaś są zdania, że tworzą odrębną rodzinę (KIERYCH 1979, ACHTER-

BERG 1982). Ostatni pogląd jest uzasadniony. Istnieją dostateczne różnice w budowie ciała *Aspiceratidae* i *Figitidae*, aby te dwie grupy galasówek zoofagicznych uważać za odrębne rodziny. Budowa ciała obu rodzin jest jednak słabo poznana, a różnice nie wychwycone.

Rys. 1. *Callaspidia dufouri* GIR., ♀.

Rys. 2-3. 2 — *Callaspidia dufouri* GIR., ♀, tergit II odwłoka; 3 — *Aspicerca tenuispina* KIEFF., ♀, odwłok widziany z boku.

Aspiceratidae są parazytoidami muchówek. Według dotychczasowych danych ograniczają się do życia w larwach (wyhodowywane były z poczwerek) jednej rodziny *Diptera*, a mianowicie *Syrphidae*. Biologia tarczogrotkowatych jest jednak słabo poznana, a żywicieli większości gatunków nie są znani. Mało prawdopodobne wydają się informacje spotykane w niektórych opracowaniach (np. BOUČEK 1957) jakoby były one także parazytoidami chrząszczy. Informacje te nie są udokumentowane.

Polska nazwa „tarczogrotkowate” utworzona została od nazwy rodzajowej „tarczogrotek”, wprowadzonej do piśmiennictwa w kluczu do oznaczania owadów Polski (KINEL, KRASUCCI i NOSKIEWICZ 1927). Pochodzi z przetłumaczenia nazwy *Aspicera* (w j. greckim: *aspis* — tarcza, *kéras* — róg). Należy jednak zaznaczyć, że nazwa „tarczogrotkowate” nie wyraża ściśle właściwości budowy ciała *Aspiceratidae*. Grot (kolec, róg) nie znajduje się na tarczy (mesoseutum) lecz na tarczce (scutellum) tułowia. Ponadto grot nie jest zakończone scutellum wszystkich *Aspiceratidae*, a więc nie jest to cecha wyróżniająca tę grupę gatunków spośród innych *Cynipoidea*. Tarczkę zakończoną kolcem mają (w faunie krajowej) tylko gatunki z rodzaju *Aspicera* DAHLB. U gatunków z rodzajów *Omalaspis* GIR. i *Callaspidia* DAHLB. tarczka jest bez kolca. Ze scutellum zakończonym kolcem spotykamy się natomiast także u gatunków należących do odrębnej rodziny *Cynipoidea* — *Figitidae*, np. u gatunków z rodzaju *Neralsia* CAMERON.

Tarczogrotkowate stanowią nieliczną grupę *Cynipoidea*. Dotychczas znanych jest niewiele ponad 100 gatunków (DALLA TORRE i KIEFFER 1910, BELIZIN 1952, WELD 1952, IONESCU 1968, QUINLAN 1979). Są one jednakże słabo poznane i należy przypuszczać, że ta grupa galasówek zoofagicznych jest znacznie bogatsza. Obliczenia szacunkowe na podstawie liczby nowoopisywanych gatunków, zamieszczanych w z rzadka pojawiających się opracowaniach względniących *Aspiceratidae*, szerokiego zasięgu grupy i niewielkiej części opracowanego obszaru występowania prowadzą do wniosku, że liczba gatunków tarczogrotkowatych występujących na świecie jest cztero-, pięciokrotnie wyższa.

Aspiceratidae w faunie krajowej, biorąc pod uwagę małą liczbę gatunków, są drugą, po *Ibaliidae*, rodziną *Cynipoidea*. Reprezentowane są bowiem, wg dotychczasowych danych, tylko przez 5 gatunków, należących do trzech rodzajów, a mianowicie *Aspicera* DAHLB., *Omalaspis* GIR. i *Callaspidia* DAHLB. O występowaniu dwóch gatunków, *Aspicera scutellata* (VILL.) i *Callaspidia dufouri* GIR. były już informacje w dotychczasowym piśmiennictwie dotyczącym galasówek Polski (REINHARD 1860, MICZULSKI 1967, KIERYCH 1979), a okazy trzech innych gatunków — *Aspicera tenuispina* KIEFF., *Omalaspis niger* (HART.) i *Omalaspis convexus* sp. n. — przechowywane są w zbiorach Instytutu Zoologii PAN w Warszawie. Także liczebność osobnicza populacji tarczogrotkowatych jest wyjątkowo niska. Dorosłe osobniki odławia się bardzo rzadko i to przy stosowaniu różnorodnych metod i w zróżnicowanych środowiskach. Najczęściej spotykane są osobniki gatunku *Callaspidia dufouri* GIR., ale i ten gatunek na tle liczebności innych galasówek jest rzadkością.

Informacje o tarczogrotkowatych znajdujemy w piśmiennictwie najczęściej pod niepoprawnie pisanymi nazwami *Aspicerinae* i *Aspiceridae* (WELD 1952). Nazwy poprawnie pisane, *Aspiceratinae* i *Aspiceratidae*, używane są dopiero od niedawna (ACHTERBERG 1982).

Wyrażam najserdeczniejsze podziękowanie drowi J. SAWONIEWICZOWI i Pracownikom Zakładu Zoocenologii IZ PAN w Warszawie za zebranie i udostępnienie mi okazów *Aspiceratidae* wykorzystanych w niniejszym opracowaniu.

WYKAZ GATUNKÓW I ICH STANOWISK

Aspicera scutellata (VILLERS, 1789)

Gatunek znany z Europy i północnej Afryki, z Polski wykazany z Gdańska przez REINHARDA (1860) pod nazwą *Aspicera ediogaster*.

Nowe stanowiska. Pobrzeże Bałtyku: Czarnogłowy ad Kamień Pomorski, 19 VI 1910, 1 ♂, leg. E. SCHMIDT. Nizina Mazowiecka: Warszawa-Szczęśliwice, 24 VII 1938, 1 ♀, leg. E. NOWICKI.

Aspicera tenuispina KIEFFER, 1904

Gatunek znany z północnych Włoch i europejskiej części ZSRR, z Polski nie był wykazany.

Stanowisko. Nizina Mazowiecka: Warszawa (łąki łąkowe między Wisłą i Wąłem Międzeszyńskim), 5 VI 1978, 1 ♀, leg. J. SAWONIEWICZ.

Omalaspis niger (HARTIG, 1840)

Gatunek europejski, z Polski dotychczas nie znany.

Stanowiska. Sudety Zachodnie: Pilchowice, 21 VII 1961, 1 ♀, leg. E. KIERYCH. Bieszczady: Komańcza, 5 VI 1978, 1 ♀, leg. J. SAWONIEWICZ. Na kwiatkach *Umbelliferae*.

Omalaspis convexus sp. n.

Gatunek nowy dla nauki, opis w streszczeniu.

Stanowisko. Bieszczady: Widelki — polana, 4 VII 1969, leg. E. KIERYCH.

Callaspidia dufouri GIRAUD, 1860

Gatunek znany z Europy. Z Polski wykazany z Gdańska przez REINHARDA (1860) pod nazwą *Om. Westwoodi* DALHBOM i z Felina koło Lublina przez MICZULSKIEGO (1967) (KIERYCH 1979).

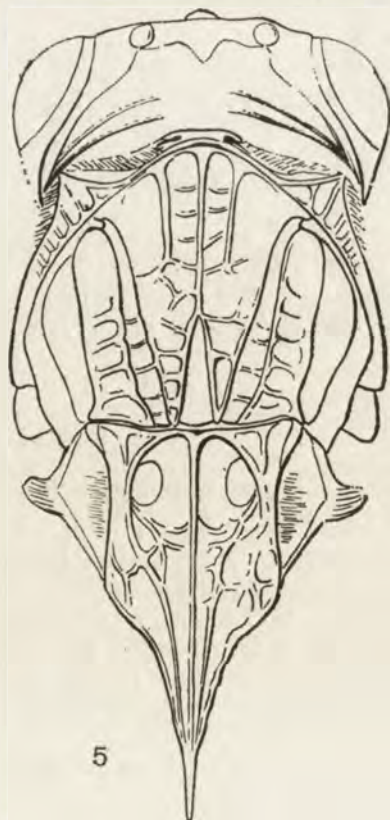
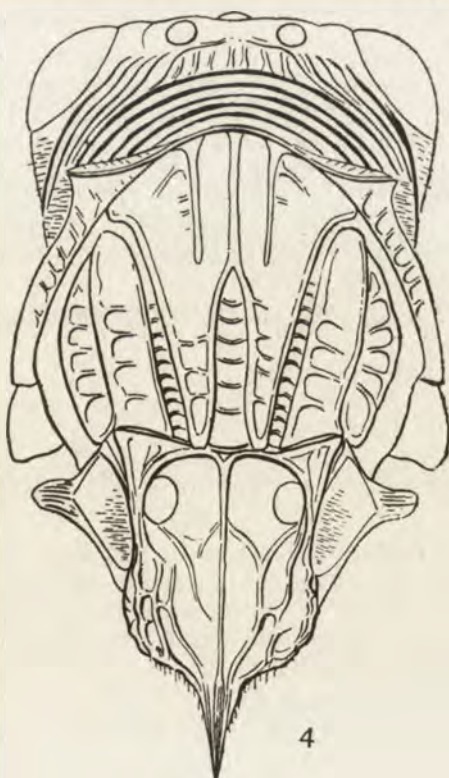
Nowe stanowiska. Nizina Mazowiecka: Warszawa-Radość, 26 VII 1957, 1 ♀ (czerpak), leg. E. KIERYCH; -MDM, z *Acer pseudoplatanus* (żółte szalki), 18 IX 1976, 1 ♀; -Mauzoleum Cmentarz Żołnierzy Radzieckich, z *Tilia* sp. (żółte szalki), 10-24 IX 1974, 3 ♀♀, 24 IX- 8 X 1974, 1 ♀; -Ogród Saski, z *Tilia* sp. (żółte szalki), 26 VII-11 IX 1974, 1 ♀; -Ursynów, z *Tilia* sp. (żółte szalki), 20 IX-5 X 1974, 1 ♀; Puszcza Kampinoska, z *Betula verrucosa*, bór mieszany.

(żółte szalki), 6–11 X 1977, 1 ♀, 11–20 X 1977, 1 ♀, z *Quercus robur*, 2–25 XI 1977, 1 ♀¹; Podkowa Leśna (czerpak), 1 X 1952, 1 ♀, leg. J. GŁOWACKI; Radziejowice, las (żółte szalki), 27 VII 1978, 1 ♀, Puszcza Białowieska, park, 10 IX 1959, 1 ♀, leg. E. KIERYCH. „Śląsk” 12 VII 1904, 2 ♀♀ (pochodzące ze zbiorów Muzeum Przyrodniczego Uniwersytetu Wrocławskiego). Góry Świętokrzyskie: Świętokrzyski Park Narodowy, łęg olchowy, 31 VII 1983, 2 ♀♀, leg. J. SAWONIEWICZ. Wyżyna Lubelska: Gościeradów, z koron drzew (żółte szalki), 24 IX–4 X 1971, 1 ♀, leg. J. SAWONIEWICZ. Beskid Wschodni: Brzyska koło Jasła, 19 VII 1952, 1 ♀ wyhodowana z puparium *Syrphidae* przez H. SZCZEPAŃSKIEGO.

KLUCZ DO OZNACZANIA RODZAJÓW

1. Scutellum zakończone kolcem (rys. 4–5).

Listwy na propodeum w kształcie grubych i wysokich, w tylnej części na boki rozchodzących się fałdów. Tergit I odwłoka (trzonek) krótki, pierścieniowaty, z trybowatymi żłobieniami. Tergit II odwłoka, widziany

Rys. 4–5. Głowa, pronotum i mesonotum widziane od strony grzbietowej. 4 – *Aspicerca scutellata* (VILL.). 5 – *A. tenuispina* KIEFF.

¹ Okazy odłowione metodą żółtych szalek przez Pracowników Zakładu Zoocenologii IZ PAN w Warszawie.

od strony grzbietowej, w kształcie szeroko zakończzonego języka, bez wklęsłego środkowego półka w przedniej części, po bokach z kilkoma krótkimi, w rzędy ułożonymi włoskami. Golenie trzeciej pary nóg tylko z jedną podłużną listwą od strony wewnętrznej, bez listw i bruzd od strony tylnej.

- ***Aspicera*** DAHLMAN
- Scutellum na końcu bez kolca, ścięte lub słabo wykrojone (rys. 6–8).
..... 2.
2. Scutellum bez, lub ze słabo wykształconymi listwami brzeżnymi, bez listwy środkowej będącej przedłużeniem przegrody dołków u podstawy tarczki (rys. 6–7); między listwami brak wyraźnych zagłębień. Listwy na propodeum w kształcie dwóch grubych fałdów, ich górna powierzchnia chropowata, nie błyszcząca. Tergit I odwłoka (trzonek) krótki, pierścieniowaty, z trybowatymi żłobieniami. Tergit II odwłoka, widziany od strony grzbietowej, w kształcie języka, ku tyłowi znacznie zwązającego się, w części przedniej z półkiem włosków, zwykle rozkładających się na boki i z tworzącym się przedziałkiem. Golenie trzeciej pary nóg bez podłużnych listw od strony tylnej i tylko z jedną niewyraźną listwą od strony wewnętrznej.
..... ***Omalaspis*** GIRAUD
- Scutellum z trzema podłużnymi, blaszkowatymi listwami, dwiema brzeżnymi i jedną środkową; między listwami dwie wyraźne rynny podzielone listwami poprzecznymi (rys. 8). Listwy na propodeum w kształcie dwóch grubych, prawie równoległych szyn o grzbietowej płaszczyźnie wygładzonej, błyszczącej. Tergit I odwłoka wydłużony, wyraźnie trzonkowaty, gładki lub z podłużnymi fałdami, bez trybowatych żłobień. Tergit II odwłoka, widziany od strony grzbietowej, w przedniej części z wklęsłym półkiem pokrytym włoskami (rys. 2). Golenie trzeciej pary nóg z czterema podłużnymi listwami oraz dwiema bruzdami od strony tylnej.
..... ***Callaspidia*** DAHLBOM

KLUCZE DO OZNACZANIA GATUNKÓW

Rodzaj *Aspicera* DAHLBOM

Rodzaj holarktyczny, z Polski znane są dwa gatunki, sądzić należy, że jest ich znacznie więcej.

1. Potylica tylko z trzema łukowatymi fałdami, dwiema na potylicy i jedną odgarniającą potylicę od vertexu, powierzchnia fałd i między fałdami skórzasta. Mezopleury w przedniej części, powyżej bruzdy podłużnej, delikatnie, skórzasto marszczone, bez punktowania. Kolec scutellum długi, prawie $\frac{1}{2}$ długości scutellum (4 : 9), widziany zwłaszcza od strony bocznej, z wyraźnym zwężeniem na połowie swej długości (rys. 5).

Boczne płaty pronotum żeberkowane. Mesonotum między podłużnymi liniami i bruzdami poprzecznie pofałdowane. Bruzda środkowa mesoscutum krótka, $\frac{1}{3}$ długości tarczy, nie dochodzi do przyśrodkowych linii. Czułki krótsze od długości ciała (9 : 11), (u okazu znajdującego się w zbiorach IZ PAN. (♀), prawy czulek 13-, lewy 14-członowy, długość członu 13 prawego czułka równa długości dwóch członów ostatnich lewego czułka). Trzeci człon czułków prawie równej długości z czwartym (22 : 20). Skrzydła szklisto przezroczyste z rzadkim owłosieniem, orzęsione; włoski i orzęsienie krótkie. Komórka radialna otwarta, R1 częściowo zredukowana; stosunek części zredukowanej do zachowanej 5 : 7, Rs1 prosty, Rs2 nieznacznie łukowaty, z niewielką stopką na brzegu skrzydła,

Rs1 : Rs2 jak 5 : 11: Ubarwienie. Człony czułków 1 i 2, głowa, tułów, odwłok (z odcieniem czerwieni), biodra, krętarze (z wyjątkiem czerwonych zakończeń) i pierwszy człon stóp trzeciej pary nóg czarne; głaszczki, biczyk czułków i nogi (z wyjątkiem, jak wyżej) pomarańczowożółte; żyłki brunatnożółte. Długość ciała — 4,7 mm. Żywiciel nie znany.

..... *Aspicera tenuispina* KIEFFER

- Potyllica z licznymi łukowatymi żeberkami, powierzchnia żeberek i bruzd między nimi gładka, błyszcząca. Mezopleury w przedniej części, powyżej bruzdy, delikatnie pomarszczone i punktowane. Kolec scutellum $\frac{1}{3}$ długości scutellum, stosunkowo wąski u podstawy i jednostajnie cieniejący ku końcowi (rys. 4).

Boczne płyty pronotum ze sfaldowaniami. Powierzchnia mesoscutum między bruzdami i liniami skórzasta. Bruzda środkowa tarczy długa, dochodząca do wysokości przysrodkowych linii. Czułki krótsze od długości ciała (3,3 : 3,5), ♀ 13-członowe, ♂ 14-członowe. Trzeci człon czułków ♀ nieznacznie krótszy od członu czwartego (20 : 19). Skrzydła w znacznej części przezroczyste, tylko komórka radialna i okolice żyłek, zwłaszcza bazalnej, przydymione. Owłosienie skrzydeł rzadkie, włoski krótkie; orzęsienie krótkie. Komórka radialna otwarta, R1 w części zredukowana; stosunek długości części zredukowanej do zachowanej 5 : 10. Rs1 prosty, Rs2 łukowaty, stopka na zakończeniu Rs2 prawie nie zaznaczająca się. Rs1 : Rs2 = 10 : 22. Ubarwienie: Człony czułków 1, 2 i 3 u podstawy, głowa, mezopleury z wyjątkiem ich górnej części, metanotum, odwłok, biodra i krętarze u podstawy czarne; boczne płyty pronotum, mesonotum, górna część mezopleury, uda, golenie, stopy i głaszczki czerwono-brunatne (duża zmienność ubarwienia, na jej podstawie opisano liczne odmiany, a także podgatunki. Gatunek wymaga dokładniejszego przebadania.) ♂. Trzeci człon czułków od strony grzbietowej wklęsnięty, dwa razy dłuższy od członu czwartego (27 : 13). Głowa i cały tułów czarne, pozostała część ciała jak u ♀. Długość ciała: ♀ — 3,5–3,7 mm, ♂ — 3,3 mm. Żywiciel nie znany.

..... *Aspicera scutellata* (WILL.)

Rodzaj *Omalaspis* GIRAUD

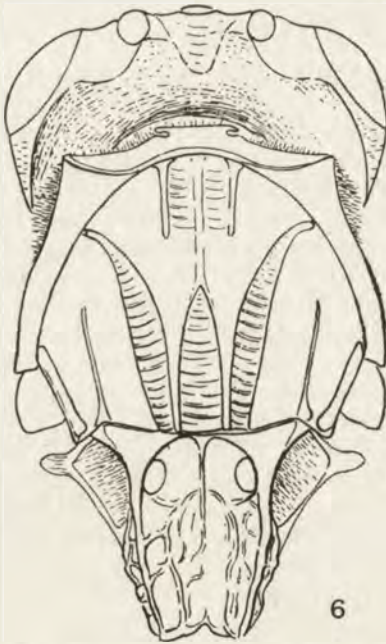
Przyjęta została tutaj koncepcja rodzaju zaproponowana przez WELDA (1952), tzn. rodzaju obejmującego także gatunki poprzednio zamieszczone w wyróżnianych rodzajach *Tavaresia* KIEFFER i *Lambertonina* KIEFFER. Rodzaj holarktyczny, w Polsce, wg dotychczasowych danych, występują dwa gatunki.

1. Scutellum płaskie, z dwiema krawędziami brzeżnymi i nieznacznie przedłużonymi septum dzielącym dołki u podstawy tarczki. Powierzchnia scutellum między krawędziami z podłużnymi zmarszczeniami. Tylna krawędź scutellum wyniesiona i nieznacznie, trójkątnie wycięta. Bruzda środkowa na mesoscutum długa, $\frac{1}{2}$ długości mesoscutum, butelkowata, o równoległych krawędziach w tylnej części (rys. 6). Mezopleury z wyraźną podłużną bruzdą, powyżej bruzdy gładkie, błyszczące, w przedniej części z nielicznymi, podłużnymi, delikatnymi zmarszczeniami.

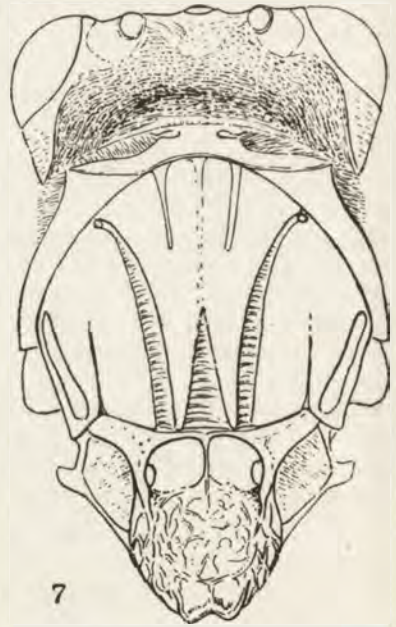
Górna część bocznych płatów przedplecza skórzasta, bez żeberkowania, dolna z czterema grubymi, łukowatymi sfaldowaniami. Trzeci człon czułków nieznacznie maczugowaty, u podstawy, od strony grzbietowej nieco spłaszczony, dłuższy od członu czwartego (19 : 14). Komórka radialna otwarta, R1 w części zredukowana, długości części zredukowanej do nie zredukowanej jak 3 : 10. Rs1 nieznacznie łukowaty, Rs2 w części podstawowej prosty, w części przymarginalnej nieznacznie łukowaty, na brzegu skrzydła z niewielką stopką. Rs1 : Rs2 = 23 : 51. Ubarwienie. Głowa, tu-

łów, biodra i krętarze, z wyjątkiem ich części końcowych, czarne. Człony 1 i 2 czułków, zakończenia bioder i krętarzy oraz stopy trzeciej pary nóg krwisto brunatnoczarne. Głaszczki, biczek czułków, golenie, stopy pierwszej i drugiej pary nóg, uda i golenie trzeciej pary nóg, oraz żyłki skrzydeł pomarańczowo-żółte. Długość ciała 3,5–3,9 mm. Wyhodowany z larwy *Syrphidae*.

..... *Omalaspis niger* (HARTIG)

6

7

Rys. 6–7. Głowa, pronotum i mesonotum widziane od strony grzbietowej. 6 – *Omalaspis niger* (HART.). 7 – *Omalaspis convexus* sp. n.

- . Scutellum wypukłe, krawędzi brzeżnych brak, jedynie w części tylnej tarczki zaznaczona krawędź w kształcie litery W. Powierzchnia tarczki delikatnie, nieregularnie marszczona. Bruzda środkowa na mesoscutum w kształcie ostrego trójkąta, długa, prawie $\frac{1}{2}$ długości mesoscutum (23 : 50) (rys. 7). Bruzda podłużna na mezopleurach słabo zaznaczająca się, powyżej niej kilka podłużnych, delikatnych sfaldowań a powierzchnia, zwłaszcza w części środkowej, skórzasta.

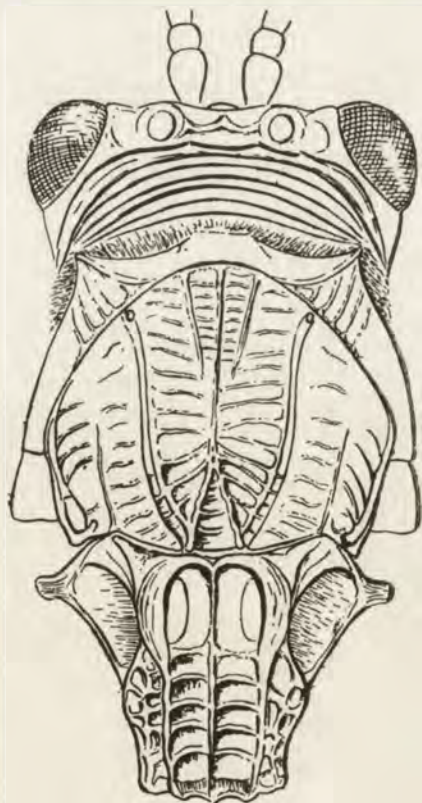
Dane uzupełniające patrz opis gatunku w streszczeniu.

..... *Omalaspis convexus* sp. n.

Rodzaj *Callaspidia* DAHLBOM

Rodzaj holarktyczny. W Polsce występuje tylko jeden gatunek należący do tego rodzaju, mianowicie *C. dufouri* GIRAUD, w którym wyróżniono dwa podgatunki. Podgatunki te, jak też i rozmieszczenie samego gatunku wymagają dokładniejszego opracowania.

Czoło z trzema podłużnymi fałdami, boczne fałdy łukowate, między fałdami poprzeczne marszczenia. Boczne płaty przedplecza wachlarzowato żeberkowane. Mesoscutum ziarnisto-skórzaste z wyraźnymi, poprzecznymi sfaldowaniami. Listwy przyśrodkowe mesoscutum wyraźne na niespełna $\frac{1}{2}$ długości tarczy, bruzda środkowa krótka, $\frac{1}{6}$ długości tarczy, w kształcie trójkąta, 2–2,5 raza dłuższego od swej szerokości u podstawy. Scutellum o znacznie wydłużonej części pozadołkowej, stosunek jej długości do długości scutellum jak 7 : 11. Krawędzie boczne (listwy) nieco zbiegające się ku tyłowi. Septum dzielące dołki u podstawy tarczki w tylnej swej części w kształcie grzebienia nie dochodzącego do blaszkowatej krawędzi (rys. 8).

Rys. 8 — *Callaspidia dufouri* GIR., głowa, pronotum i mesonotum widziane od strony grzbietowej.

Mezopleury powyżej bruzdy z nielicznymi, podłużnymi zmarszczeniami. Czułki dłuższe niż $\frac{2}{3}$ długości ciała, trzeci człon dłuższy od czwartego (26 : 21). Skrzydła rzadko owłosione, orzęsione. Komórka radialna otwarta, R1 całkowicie zredukowana. Rs1 prosty, Rs2 łukowaty, Rs1 : Rs2 = 1 : 2. Ubarwienie ♀. Występuje znaczna zmienność ubarwienia. W serii znajdującej się w zbiorach IZ PAN w Warszawie przeważają okazy o ubarwieniu: głowa, tylna część pronotum, mesoscutum, dolna część mezopleury, propodeum i uda oraz odwłok czarne; biodra, golenie i stopy żółtoczerwone lub czerwono-brunatne, krętarze i uda pierwszej i drugiej pary nóg czerwono-brunatne, lub czerwono-czarne. Czułki, z wyjątkiem trzech pierwszych

członów, czerwone lub czerwono-brunatne, człony 1–3 czerwono-czarne. Przednia część pronotum, przednia część mezopleury, tegulae, scutellum i trzonek odwłoka czerwone. Skrzydła przezroczyste, tylko żyłki i przylegająca do nich błona żółtawe (u niektórych okazów przyżółcenie skrzydeł nie zaznacza się).

..... *Callaspidia dufouri* GIRAUD

PIŚMIENNICTWO

- ACHTERBERG VAN C. 1982. Familietabel van de *Hymenoptera* in Nordwest-Europa. Wetensch. Meded. nederl. natuurh. Ver., Amsterdam, 152: 27 pp., 234 ff.
- BELIZIN V. I. 1952. Orechotvorki podsem. *Aspicerinae* (*Hymenoptera*, *Cynipoidea*) fauny SSSR. Ent. Obozr., Moskva–Leningrad, 32: 290–303.
- BOUČEK Z. 1957. 8 nadčeled Žlabatky – *Cynipoidea*. W: Klič zvířeny ČSR, t. II. Praha, pp. 191–204.
- DALLA TORRE K. W. VON, KIEFFER J. J. 1910. *Cynipidae*. Das Tierreich, 24. Berlin, XXXV + 891 pp., 422 ff.
- IONESCU M. A. 1969. *Hymenoptera*, *Cynipoidea*. Fauna Republicii Socialiste Romania, Insecta, 9 (fasc. 6). Bucuresti, 290 pp., 86 ff.
- KIERYCH E. 1979. Galaśókwowate, *Cynipoidea*. Katalog fauny Polski, 26, 2. Warszawa, 103 pp.
- KINEL J., KRASUCKI A., NOSKIEWICZ J. 1927. Owady krajowe, przewodnik do określenia rzędów, rodzin i rodzajów. Zeszyt 1. – tekst, 2. – tablice, Lwów–Warszawa–Kraków, 326 pp., 87 tt.
- MICZULSKI B. 1967. Błonkówki (*Hymenoptera*) w biocenozie upraw rzepaku. Część V. Galaśókwowate (*Cynipidae*). Pol. Pismo ent., Wrocław, 37: 787–796.
- QUINLAN J. 1979. A revisionary classification of the *Cynipoidea* (*Hymenoptera*) of the Ethiopian Zoogeographical Region, *Aspicerinae* (*Figitidae*) and *Oberthuerellinae* (*Liopteridae*). Bull. Brit. Mus. (nat. Hist.) (Ent.), London, 39 (2): 85–133.
- REINHARD H. 1860. Die Figitiden des mittlern Europa. Berlin. ent. Z., Berlin, 4: 204–245, 10 ff.
- WELD L. H. 1952. *Cynipoidea* (*Hym.*) 1905–1950. Ann Arbor (Michigan), 351 pp., 224 ff.

Instytut Zoologii PAN
00-679 Warszawa, Wilcza 64

РЕЗЮМЕ

[Заглавие: *Aspiceratidae* (*Hym.*, *Cynipoidea*) Польши с описанием нового вида]

Автор дает общие сведения о *Aspiceratidae* (*Cynipoidea*) и констатирует, что в Польше встречается 5 видов, принадлежащих к этому семейству. А именно: *Aspicera scutellata* (VILL.), *Aspicera tenuispina* KIEF., *Omalaspis niger* (HART.), *Omalaspis convexus* sp. n. и *Callaspidia dufouri* GIR. Из перечисленных 5 видов из Польши были известны до настоящего времени только два — *A. scutellata* (VILL.) и *Callaspidia du-*

four Gir. Остальные три являются новыми для фауны Польши, а *Omalaspis convexus* sp. n. также новым для науки. Описание этого вида автор приводит в тексте английского резюме. В работе приведены определители для выше перечисленных видов, а также трех родов, к которым они принадлежат. Дополняют работу 8 рисунков.

SUMMARY

[Title: *Aspiceratidae* (Hym., Cynipoidea) of Poland, with description of a new species]

The author records 5 species of the *Aspiceratidae* from Poland (see abstract). One of them is new to science and its description is given below.

Omalaspis convexus sp. n.

♂. Head viewed frontally broader than high (13 : 10). The ratio of the distance between the inner edge of the eyes to the width of head as 33 : 50. Eyes elongated (30 : 16). Malar space of middle length, twice shorter than height of eye. The cheeks arched, not protruding beyond the outer edge of eyes. The ratio of the ocular-ocellar line to the postocellar line as 1 : 5. Ocellar area of the vertex protruding beyond the upper margins of the eyes, between lateral ocelli not strongly incised. Frons without central keel, well marked by lateral carinae, which are arched, strongly developed above the antennal sockets and indistinct near ocelli. The carina between vertex and occiput indistinct. Occiput weakly convex. Surface of the head granulate and reticulate. Surface of pronotum and mesoscutum with sculpture as the head. Pronotum viewed laterally with a few short striae on lower part; three upper striae not reaching the posterior margin of the pronotum. Notaulices distinct, complete, wide posteriorly, narrowing anteriorly, transversally striated. Median scutal keel (scutal line) extending to the middle of mesoscutum where it turns into long triangular depression (median furrow) with sculpture as surface of mesoscutum and notaulices. Anterior parallel lines indicated, short and polished. Scutellum elongated (4 : 3), convex, without marginal carinae, only on the apex with indistinctly marked, W-shaped carina. Scutellar foveae short, deep and polished. Surface of scutellum irregularly reticulate-rugose (fig. 7). Mesopleural suture distinct, as a longitudinal carina with fine striae above. Mesopleurae polished on upper half, finely reticulate anteriorly and smooth posteriorly. Carinae of metanotum striated. Carinae of propodeum strong, short, not reaching ring of propodeum. Propodeum and metapleurae pubescent. Segment 1 of gaster short, wider than long viewed dorsally, strong furrowed. Segment 2 of gaster liguliform, with haired small are a anteriorly, finely reticulate posteriorly. Segment 3 of gaster closely punctate

in lateral and dorsal views. Antennae 14 segmented, rhinaria on segments 2-14, pedicel almost spherical, segment 3 longer than segment 4 (19 : 15) with deep concavity at the base and expanded apically. Forewing transparent, ciliated and with short hairs. Radial cell open, R1 short, not reaching wing margin, Rs1 almost straight, Rs2 basally straight, arcuate distally. The ratio $Rs1 : Rs2 = 24 : 43$. 2rm in form of a spur. Colour, in daylight. The first and second segments of antennae, head, thorax, tegulae, coxa and trochanter of the legs, and abdomen black; the flagellum of antennae braunish black; femur, tibia and tarsus of the legs and the wing-veins orange-yellow-braun.

The body length — 3,2 mm.

♀ and host unknown.

Holotype ♂, Poland, Bieszczady Mts: Widelki, 4 VII 1969, leg. E. KIERYCH.
